

Prejeli smo

O dolinskem župniku Placidu Sancinu

Po skoraj dvomesečni odsotnosti zaradi bolezni sem se vrnil iz bolnišnice in doma me je čakal cel kup neprebranega časopisja. V glavnem sem ga kar prelistal. Pozoren sem postal na pisma uredništvu v Primorskem dnevniku v zvezi z dolinskim župnikom Placidom Sancinom, ki je bil med 13. in 14. oktobrom 1943 "likvidiran" nad Dolino. Med letoma 1942 in 1946 je bilo v naši deželi likvidiranih

jaz odšla. Mislim, da če bi želel izdajati, bi lahko ob tisti priliki župnik pokazal vsa imena morebitnih partizanov in njihove hišne naslove in se mu ne bi bilo potrebno javno izpostaviti pred celotno vasjo, kot so nekateri rekli."

K nam v Boljunc se je k hčerki iz Doline preselil Ivan Prašelj, pri nas bolj poznan z vzdevkom Vane Drflač, ki si je pridobil spoštovanje tudi zaradi zapisovanja

Gorici. On mi je odgovoril, da so Nemci s silo zahtevali od marešala in župnika, naj izdata partizane; ker tega nista storila, je kar nemški oficir sam odbral talce." Po objavi mojega pisma leta 2020 se mi je nekaj Dolinčanov, rojenih pred letom 1930, oglasilo in potrdilo potek dogodkov, pri katerih župnik Placid Sancin ni prav nobenega izdal. Teh pričevanj je bilo kar nekaj, pričevalci o dogodkih na dolinskem trgu pa so bili takrat stari od 13 in 18 let. V knjigi Istra v boju za svobodo (Založba Lipa, Koper 1976) Vid Vremec opisuje, kako je fašistična oblast zahtevala od škofa Santina, da nemudoma odstrani štiri duhovnike iz Istre, med katerimi je zapisan tudi Placid Sancin, z utemeljitvijo, da so preveč antifašistično nastrojeni. Glede zasliševanja župnika Placida Sancina, ki je z določeno neskladnostjo dogodkov opisano v knjigi Milana Gučka Počakaj do prihodnje pomladi (Založba Lipa, Koper 1959), bi dodal še tole: Guček piše, da so župnika zasliševali v župnišču ter da je župnik vse takoj priznal in sam rekel, da mu ni žal in da si zasluži smrt. Med tem v pričevanju g. Justa Zerjala, objavljenem v glasilu ANPI, piše, da so Placida zasliševali na Socerbu. Obstajajo pa tudi druga natančna pričevanja očitvidcev, ki pripovedujejo, da so ga mučili baje nad Dolino in mu je prisotna mladenka iz Doline žgala oči s cigareto in mu jih nato, še živemu, izkljuvala. Župniku v tistem trenutku verjetno ni ostalo drugega, kot si želeli edinole nagle smrti. Gospa Ljuba Kos (sestra gospe Olge Kos, ki je v Dolini imela trafiko) mi je pripovedovala, kako so potekala tudi druga zasliševanja nad Dolino: trije mladinci iz Doline, ki bi jih ne imenoval, so zaslišanemu na živo vrezovali na telo svastike, nato so mu še živemu izkljuvali oči. Ta dogodek sem raziskoval v Arhivu Republike Slovenije. V dokumentaciji se zapisnik zasliševanja zaključil z besedami: "Vse so priznali, bili so justificirani." Obstajajo pa še druge prikrite zgodbe, ki bi bile vredne natančnega raziskovanja in razčiščevanja v duhu zgodovinske resnice.

Silvester Metlika,
Boljunc,
6. februarja 2024

G. Placid Sancin

nad 50 duhovnikov. O srhljivem dogodku v Dolini, ki po 80 letih še vedno vzbuja veliko pozornost, sem se že oglasil aprila 2020. Takrat sem odgovoril na intervju g. Justa Žerjala, ki je leta 1943 imel šest let. Pogovor z njim kot pričo obravnavanih tragičnih dogodkov je prof. Boris Pangerc objavil v ANPI-jevem glasilu 044. Sam pa trdim, da so se sedanji avtorji pisem uredništvu proti g. Placidu Sancinu verjetno razpisali le na podlagi izmišljenih govoric. V tem dopisu zato želim podati nekaj izjav ljudi, ki so bili prisotni ob nemških aretacijah v Dolini oktobra 1943. Omenil bi tudi obsežno reportažo o tistih dogodkih, ki jo je v tržaški reviji Mladika objavila Erika Jazbar (Placid Sancin (1902–1943), prva žrtev likvidacij med duhovniki, Mladika, leto 2020, št. 9). Organistka iz Boljunca Marija Maver mi je povedala naslednje: "Tisto jutro sem bila v Dolini pri župniku, ko so stopili nemški oficirji v župnikov urad in zahtevali matične knjige. Takrat sem

krajevne kronike Doline. Večkrat je posedal v Boljuncu pred nekdanjo trgovino in pripovedoval o dogodkih v preteklosti. Med te dogodke je spadal tudi ta, kateremu je bil sam priča: "Nemci so 11. oktobra 1943 privedli na Gorico v Dolini moške raznih starosti in jih postavili v vrsto. Pred nje so Nemci postavili marešala karabinjerjev in župnika Sancina ter zahtevali od njiju, da povedo, kateri izmed prisotnih so partizani. Marešal in župnik sta oba zanikala, da bi koga izmed prisotnih prepoznala za partizana." Imam še drugo pričevanje, ki sem ga dobil na Čamporah, kjer smo s skupino ljudi gradili hišo. Med malico je pogovor nanesel na tragični dogodek ob "raštrelamentu" v Dolini. Kolega zidar iz Doline in pevec Darko Jercog (1929), znan kot Blžun, bratranec Rudija Ote (1926), ki je bil ob tistem raštrelamentu odpeljan v Nemčijo, mi je pripovedoval naslednje: "Po srečni vrnitvi bratranca Rudija Ote sem ga vprašal, kaj se je takrat pravzaprav zgodilo na